

Nr 842

Av herr Hægglom m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 183, angående vissa ändringar i hushållningssällskapens organisation, m. m.

(Lika lydande med motion nr 705 i Första kammaren)

Proposition nr 183 angående vissa ändringar i hushållningssällskapens organisation m. m. förklaras av departementschefen syfta till att väsentligen möjliggöra effektivisering av den rådgivningsverksamhet, som hushållningssällsapsorganisationen bedriver. En effektivisering av denna verksamhet är i hög grad av behovet påkallad. Under den långa tid jordbruksupplysningskommittén sysslat med sitt utredningsuppdrag har någon utökning av rådgivningsverksamheten inte skett. Samtidigt har jordbrukets utveckling mot ökad mekanisering och ökad specialisering medfört ökat behov av rådgivning. Den situation det svenska jordbruket kommer i efter en anslutning till europamarknaden bör också beaktas. Det svenska jordbruket har då att på andra villkor än de nuvarande möta konkurrensen från de andra europaländernas livsmedelsproduktion både utanför och innanför vårt lands gränser.

I den situationen är ett underläge för vårt land i fråga om jordbrukets rådgivning en allvarlig sak. Tyvärr befinner vi oss i ett sådant underläge. Enligt jordbruksupplysningskommitténs redovisning fungerar i Sverige endast en rådgivare på över 500 jordbrukare. Motsvarande siffra för Danmark och Norge är 350 och för Holland 160. Går man till propositionens innehåll, måste man konstatera, att någon upprustning avsedd att förbättra våra rådgivningsresurser så att de närmar sig andra länders inte föreslås. Ingen förstärkning av personalkadern föreslås. Den driftekonomiska rådgivningen, vars betydelse varje dag borde framstå klarare, hålles alltjämt utanför de på personalförteckning upptagna konsulenttjänsterna. En viss utvidgning av arbetsområdet föreslås för trädgårdskonsulenterna, men då konsulenttjänsternas antal inte ökas, betyder det att arbetsområdena för trädgårdskonsulenternas nuvarande verksamhet blir avsevärt förstorade, med resultat att kvalificerade tjänstemäns arbetstid i ökad omfattning blir använd till restid. Inom de större hushållningssällskapen föreslås att det bör ankomma på en av konsulenterna att såsom en *väsentlig* del av sin arbetsuppgift ha ansvaret för att samordna kursverksamheten. Detta är säkert en välmotiverad åtgärd, som kan medföra effektivisering. Men då inga nya assistenttjänster inrättas för att överta det arbete, som dessa förste konsulenter ej längre hinner utföra, då samordnandet av kursverk-

samheten skall vara en *väsentlig* del av deras arbete, blir inom dessa sällskap den gren av rådgivningsverksamheten sämre tillgodosedd, som omhändershaves av förste konsulenten.

Det borde nu vara hög tid för att ta ett krafttag för stärkande av hushållningssällskapens verksamhet. Villigt skall dock erkännas, att de föreslagna lönejusteringarna i fråga om såväl konsulenttjänster, assistenttjänster och instruktörstjänster m. m. i det långa loppet kan bli av betydelse för effektivisering av hushållningssällskapens verksamhet. Hushållningssällskapen får lättare att konkurrera om och hålla kvar väl kvalificerad arbetskraft. Till dessa propositionens förslag, som framkommit efter förhandlingar med personalorganisationerna, yrkar vi bifall. Samtidigt beklagar vi dock, att löneflytningen inte också omfattar hemkonsulenter och samtliga kamrerare. Att hemkonsulenternas löneplacering på sätt som skett ställts vid sidan av övriga konsulenter lönejusteringar förefaller oss anmärkningsvärt med hänsyn till betydelsen av deras arbete. Kamrerarna vid hushållningssällskapen bör i lönehänseende stå i paritet med lantbruksnämndernas. Vi anser att riksdagen bör påkalla ett snabbt avgörande av dess tjänstekategoriernas lönefråga.

De i propositionen föreslagna ändringarna i fråga om formerna för tjänstetillsättningen vid hushållningssällskapen inger oss stora betänkligheter. Över huvud taget bör en så ingripande förändring inte ske, förrän 1960 års jordbrukskommitté fullgjort sitt uppdrag att överse organisationsformerna. Hade propositionens förslag framförts motionsledes, förmodar vi att de utan vidare avslagits med hänvisning till pågående utredning.

Hushållningssällskapen har visserligen under årens lopp anförtratts allt fler uppgifter, som statsmakterna önskat förverkliga inom det jordbrukspolitiska området, och helt naturligt har statsmakterna då också ställt medel till hushållningssällskapens förfogande för dessa ändamål. I fråga om dessa medels förvaltning har det allmänna också skaffat sig ett avgörande inflytande genom bestämmelserna om sammansättningen av hushållningssällskapens förvaltningsutskott. Hushållningssällskapen har dock på ett annat sätt än lantbruksnämnder och skogsvårdsstyrelser framstått som jordbrukarnas egna organ. Detta har säkert varit av mycket stor betydelse för skapande av förtroende mellan hushållningssällskapen, dess tjänstemän och jordbrukarna.

Enligt vår mening är rätten att tillsätta tjänstemännen en mycket betydelsefull sak i fråga om hushållningssällskapens karaktär av jordbrukarnas egna organ. Det har inte heller kunnat göras gällande, att nuvarande former för tjänstetillsättning medfört några nackdelar. Tvärtom har förvaltningsutskottens möjlighet att bedöma vederbörandes lämplighet för de speciella förhållanden inom jordbruket som råder inom olika områden, bättre garanterat val av rätt man på rätt plats än en centraliserad tjänste-

tillsättning genom lantbruksstyrelsen. Då en förändring av tjänstetillsättningen avsevärt förändrar hushållningssällskapens karaktär anser vi att propositionens förslag bör avslås i fråga om vad som gäller tillsättande av konsulenter och lägre tjänstemän.

Då direktörerna föreslås placerade i Bo 1 måste naturligtvis de former som gäller för tillsättande av sådana tjänster iakttagas och tillsättandet ske av Kungl. Maj:t. Men vi anser det i hög grad otillfredsställande att tillsättandet skall ske efter anmälan av kungl. lantbruksstyrelsen. Den institution som har att göra anmälan bör vara hushållningssällskapens förvaltningsutskott. Ingen torde bättre än förvaltningsutskotten kunna bedöma de sökandes lämplighet till nu ifrågavarande direktörsbefattningar. Lantbruksstyrelsen torde under alla förhållanden ha möjlighet göra sina synpunkter på tillsättandet av dessa tjänster gällande.

Ett skäl till att vi inte önskar att någon förändring nu göres i fråga om tjänstetillsättningen inom hushållningssällskapen är att detta kan påverka den diskussion som nu föres om möjlighet att förstärka hushållningssällskapens resurser genom stöd från jordbrukets ekonomiska organisationer jämte andra organ. Här förtjänar påpekas även det förhållandet, att den av hushållningssällskapen bedrivna rådgivnings- och upplysningsverksamheten i stor omfattning finansieras med andra medel än statsmedel icke synes ha allvarligt beaktats i propositionen. Med de statliga anslagen som grund har sålunda sällskapen under årens lopp kunnat bygga ut resurserna med hjälp av dels egna medel, dels ekonomiska bidrag från landsting, jordbrukets ekonomiska organisationer m. fl. Till följd härav är av den nuvarande totala personalen om inemot 800 befattningshavare endast 375 avlönade från det statliga avlöningsanslaget. Enligt vår mening är det synnerligen angeläget att hänsyn tages även till ifrågavarande förhållande vid genomförande av organisatoriska förändringar beträffande hushållningssällskapen. Så t. ex. synes den i propositionen föreslagna centrala löneutbetalningen komma att innebära ett besvärande dubbelarbete.

Om Kungl. Maj:ts förslag i propositionen godtages måste ett flertal ändringar ske i hushållningssällskapens stadgar. Detta synes inte ha uppmärksamats i propositionen. I samband med riksdagens behandling av förevarande ärende måste därför klarläggas hur hushållningssällskapen i detta fall skall förfara.

I fråga om propositionens förslag angående nyordning av avkastningskontrollen på mjölk önskar vi att riksdagen skapar klarhet i fråga om regleringsmedlens användning under den tid den nya avkastningskontrollen införes och arbetar samtidigt med den förutvarande. Detta är i varje fall fallet regleringsåret 1961/62. Propositionen föreslår att 3 000 000 kronor av regleringsmedel anvisas som bidrag till den *nya* avkastningskontrollen. Svenska mejeriernas riksförening begär att få disponera 4 kr. per kontroll-

ansluten ko för stöd till den nuvarande kontrollen fr. o. m. regleringsåret 1961/62 samt att resten av medlen får disponeras till att täcka kostnader för övergång till ny kontrollform.

Vi anser Svenska mejeriernas riksförenings framställning väl motiverad för att hindra en katastrofal avgång från den nuvarande kontrollverksamheten. Många mejerier ger nu bidrag till kontrollen, men skall regleringsmedel tas i anspråk till sådana bidrag, kan befaras att mejeriernas bidrag dras in. Om enligt propositionen 3 000 000 kronor av regleringsmedel disponeras för mjölkkontrollen regleringsåret 1961/62 bör dessa medel räcka till både för att starta den nya kontrollen och förbilliga kostnaderna för den nuvarande.

Vi hemställer,

att riksdagen vid behandling av proposition nr 183 bifaller de förslag vi i denna motion framfört.

Stockholm den 7 november 1961

Einar Hægglom

Märta Boman

Carl Eric Hedin

Erik Magnusson

Karin Wetterström

i Tumhult